

A logisztika oktatása a 2016-os OKJ struktúrában

Némon Zoltán, logisztikai szakértő

E-mail: znemon@externet.hu

Röviden a szerzőről

1966-ban közlekedésmérnöki, 1975-ben gazdasági mérnöki diplomát szerzett a Budapesti Műszaki Egyetemen. 1968-1999-ig dolgozott az ACSI Logisztika Rt-nél különböző vezetői beosztásokban, 1995-től ügyvezető igazgatóként. 1999-től 2014-es nyugdíjazásáig a Gazdasági Minisztérium logisztikai osztályának vezetője volt. Ma is aktív szerepet vállal a logisztikai oktatás területén, különböző hazai egyetemeken, főiskolákon ad elő, emellett szakkönyveket ír. 1999-ben a Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskolán, majd 2010-ben a Budapesti Gazdasági Főiskolán címzetes főiskolai docensi címet kapott. 1997-től 2013-ig tagja volt az MLBKT elnökségének. 2008 és 2016 között a Logisztikai Egyeztető Fórum főtitkári teendőit látta el. Szakértőként vett részt az új OKJ-s struktúra szakmai és vizsgakövetelményeinek kidolgozásában.

Absztrakt

Az Országos Képzési Jegyzék struktúrája időszakonként változik. 2016-ban a középfokú oktatás intézményrendszerének átalakítása, és ennek legfőbb eleme; a „szakgimnázium” oktatási forma létrehozása eredményezte a változtatás szükségességét. Az új struktúra szerinti szakmai és vizsgakövetelményeket, valamint az azokhoz kapcsolódó kerettanterveket a Nemzetgazdasági Minisztérium megbízása és felügyelete alapján a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara széleskörű szakértői gárda bevonásával dolgozta ki. A tervek szerint a 2016-os tanévtől az új rendszer szerint indul az oktatás.

Kulcsszavak: logisztika, OKJ, szakgimnázium, oktatási rendszer

1. Bevezetés

Az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) tartalmazza mindazon különböző szintű képesítések szakmai követelményeit, amelyek szervezett oktatási formában szerzhető ismeretanyaggal és vizsgakövetelményekkel lehetővé teszik a tanulók számára az adott szakma sajátosságainak részletes megismerését, és sikeres vizsga után államilag elismert bizonyítvány megszerzését (1). Az OKJ struktúrája időszakonként átalakításra kerül a társadalmi-gazdasági igények, az ezzel összefüggő oktatási rendszer koncepcióinak változása és a szerzett tapasztalatoknak megfelelően (2). A 2006-os változat 2012-ben került átalakításra, amely még jelenleg is hatályos. 2016-ban született egy olyan kormányhatározat (3) a középfokú oktatási rendszer átalakítására, amely alapvetően meghatározta a változtatás szükségességét. Ez azt jelenti, hogy 2016 szeptemberétől létrejön egy új oktatási intézmény, a „szakgimnázium”. Ezen oktatási intézményekben a tanulók a közismereti tárgyak mellett valamely szakmából szakmai képzést is szereznek, és erről az érettségi vizsga alkalmából adnak számot. Ugyanakkor az

alapképesítés mellett már a 9. évfolyamon elkezdődik egy olyan fő szakképesítés ismeretanyagának oktatása is, amely az érettségi utáni 13. évfolyamon fejeződik be.

2. Az OKJ logisztikai oktatást érintő változásai

2.1. A 2012-es struktúra

A 2012. évi OKJ struktúrában a „Logisztikai ügyintéző” szakképzés azonosító száma: 54 345 1. Ehhez kapcsolódott a 31 341 04 számú „Raktáros” rész szakképesítés. Mivel az OKJ szakképesítései ágazati besorolás szerint csoportosítottak a logisztikai szakképzés a XXVI számú Kereskedelmi ágazatba került besorolásba (4). Ez meghatározta az oktató szakmai követelménymodulok kereskedelmi orientációjú összetételét:

- 11507-12 Az áruforgalom lebonyolítása
- 11508-12 Az áruforgalom tervezése, irányítása, elemzése
- 10032-12 Marketing
- 10034-12 A logisztikai ügyintéző feladatai
- 10035-12 Szállítás, fuvarozás, szállítmányozás
- 10036-12 Termelési és nagykereskedelmi raktározás
- 11498-12 Foglalkoztatás I.
- 11499-12 Foglalkoztatás II
- 11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság

Az utolsó két modul általános ismereteket tartalmaz, amely szerepel minden OKJ- szakképzés tematikájában. A „Foglalkoztatás II” modul a munkaviszony létesítésével kapcsolatos ismereteket, míg a „Munkahelyi egészség és biztonság” modul az egészség védelem munkahelyi követelményeit foglalja magába. A „Foglalkoztatás I” modul, amely csak az érettségivel megszerezhető képzésekhez kapcsolódik, alapvető idegen nyelvi ismeretek követelményeit tartalmazza.

Az alapképzés végzettségi bemeneti követelményt előíró „Raktáros” rész szakképzés természetesen egyszerűbb összetételű:

- 11507-12 Az áruforgalom lebonyolítása
- 11508-12 Az áruforgalom tervezése, irányítása, elemzése
- 10032-12 Marketing
- 10036-12 Termelési és nagykereskedelmi raktározás

A 2012-es struktúra egyik problémája, hogy párhuzamosságot tartalmaz egy, a logisztikához szorosan kapcsolódó tevékenység, a fuvarozás, szállítmányozás oktatása tekintetében. Az előzőekben látható, hogy a logisztikai ügyintéző szakképzés egyik modulja a „szállítás, fuvarozás, szállítmányozás”. Ugyanakkor 54 841 04 számmal szerepel egy szakképesítés „Szállítmányozási ügyintéző” megnevezéssel, melynek követelménymoduljai a következők:

- 10496-12 Közlekedés-szállítási alapok
- 10501-12 Szállítmányozási ügyintéző feladatai
- 11498-12 Foglalkoztatás I.
- 11499-12 Foglalkoztatás II
- 11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság

2.2. A 2016-os struktúra

Az OKJ 2016-os változatában jelentős változások tapasztalhatók a logisztikai oktatásban (5). Az év elején jelent meg a 25/2016 (II.25) Korm. rendelet, amely tartalmazza Országos Képzési Jegyzék módosítását, valamint a 2016/2017. tanévre vonatkozó szakmaszerkezeti döntést. A módosítás főbb elemei:

- 54 841 11 azonosító számmal összevonásra kerül a logisztikai és szállítmányozási ügyintézői szakképzés.
- A „Logisztikai és szállítmányozás ügyintéző” szakképzés a „XL Közlekedés, szállítmányozás, logisztika ágazatba került” (6).
- A fő szakképzéshez két rész szakképzés tartozik; a 31 341 04 azonosító számú „Raktáros” és az 51 345 06 azonosítószámú „Raktárvezető”
- A logisztikai és szállítmányozási ügyintéző fő szakképzéshez kapcsolódóan, a szakgimnáziumban az érettségivel együtt megszerezhető alábbi alapképzések kerültek kijelölésre:
 - 51-344-11 Vállalkozási ügyintéző, vagy
 - 51-344-03 Vámügyintéző és 51-344-01 Pénzügyi ügyintéző

Az egyes szakképzések azonosító számainak jelentése:

- Első számcsoport (a képzési szintekre utal):
 - 54: emelt szintű szakképesítés, amely érettségi végzettséghez kötött, és elsősorban iskolai rendszerű szakképzésben szerezhető meg.
 - 51: felső középfokú rész szakképesítés, amely érettségi végzettséghez kötött, és elsősorban iskolai rendszeren kívüli szakképzésben szerezhető meg.

- 31: alsó középfokú rész szakképesítés, amely alapfokú iskolai végzettségre, vagy a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott bemeneti elméleti és gyakorlati tudáselemekre épül, iskolai rendszeren kívüli szakképzésben, a speciális szakiskolai képzésben, illetve HÍD II programban szerezhető meg.
- Második számcsoport (a szakképesítés tanulmányi területe):
 - 841: Szállítási szolgáltatások
 - 345: Menedzsment és igazgatás
 - 344: Könyvelés és adózás
 - 341: Nagy és kiskereskedelem
- Harmadik számcsoport:
 - Azonos szintű és tanulmányi területű szakképesítések sorszáma.

Az 54-841-11 „Logisztikai és szállítmányozási ügyintéző” szakképesítés az alábbi modulokból épül fel:

- 10651-12 Vezetési, jogi, gazdasági és marketing ismeretek
- 10034-16 Logisztikai ügyintézői feladatok
- 10501-16 Szállítmányozási ügyintézői feladatok
- 10496-16 Közlekedés-szállítási alapok
- 11786-16 A raktárvezető feladatai
- 10036-16 A raktáros feladatai
- 10070-12 Munkahelyi kommunikáció
- 11498-12 Foglalkoztatás I.
- 11499-12 Foglalkoztatás II.

A modulok között nem szerepel az előzőekben említett „11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság”, mivel az ebben szereplő követelményeket és ismereteket be kellett építeni az adott szakképesítések tematikájába, ugyanis így jobban érvényesíthetők a különböző szakmák egymástól eltérő specialitásai. A szakképzés megnevezésében együtt jelenik meg a logisztikai és szállítmányozási jelző, ami természetesen helyes, mivel a szállítmányozás is a teljes körűen értelmezett logisztika egy részterületét képezi, így ez a szakképzés komplex ismereteket ad. Ugyanakkor a moduloknál mégis külön szerepel a kettő, mivel a logisztikai modul más szakképzési formáknál is felhasználásra kerülhet. A vizsgáztatási rend kissé összetettebbé vált, mint a 2012-es változatnál alkalmazott. Ennek oka, hogy míg az előbbinél csak egy, a 2016-os változatnál két különböző rész szakképesítés szerepel, és a vizsgáknál lehetőséget

kell adni, hogy a magasabb szintű képesítések követelményeit nem teljesítő tanulók rész szakképesítéseket szerezzenek. Természetesen a két rész szakképesítés külön tanfolyami formában önállóan is megszerezhető.

A raktárvezetői szakképzés moduljai:

- 10651-12 Vezetési, jogi, gazdasági és marketing ismeretek
- 11786-16 A raktárvezető feladatai
- 10036-16 A raktáros feladatai
- 11498-12 Foglalkoztatás I.
- 11499-12 Foglalkoztatás II.

A raktáros szakképzés moduljai:

- 10036-16 A raktáros feladatai
- 10070-16 Munkahelyi kommunikáció

Az új oktatási rendszer problémái:

1. A szakgimnáziumi oktatás alapképzési a fő szakképzés tematikájában több átfedés is előfordul. Ez azt jelenti, hogy a két tematikában azonos ismeretanyagok szerepelnek. Ez feloldhatatlan, mivel a szakgimnáziumi 5 éves képzése mellett létezik egy önálló 2 éves oktatási forma is, amely nem tartalmaz alapképzést, de az adott ismereteket szerepeltetni kell. Ezen oktatási formánál így nem jelentkezik az említett átfedés.
2. Minden szakképzés tekintetében egyaránt érvényesülnie kell a duális képzés követelményének, ami azt jelenti, hogy az elméleti ismeretek mellett a tanulók gyakorlati képzésben is kell részesülniük. A logisztikai és szállítmányozási ügyintéző oktatásnál az elméleti és gyakorlati arány 60:40 %. A gyakorlati oktatás részben tanműhelyekben is lebonyolítható, de szükséges, hogy a laboratóriumi körülményeken túlmenően a tanulók gyakorlati idejüket működő vállalkozásoknál töltsék el. Jelenleg az a tapasztalat, hogy a vállalkozások kevés szándékot mutatnak a tanulók foglalkoztatására. Ezen kell változtatni olyan megoldással, hogy valamilyen támogatási formával a vállalkozásokat ösztönözzék tanulók fogadására.
3. Az új oktatási rendszer megismerésével szakmai körökben széleskörűen merült fel az a kérdés, hogy a szakgimnáziumok hogyan tudják a szaktárgyak oktatásához a megfelelő felkészültségű oktatókat biztosítani. Az oktatandó tananyag részben szakkönyvekből is elsajátítható, de teljeskörűen ez nem biztosíthatja a minőségi felkészülést, nem beszélve arról, hogy a szakkönyvekben megjelenő ismeretek

változnak. Ezért kívánatos lenne, hogy a szaktanárok számára az adott szakmában mérvadó szakmai szervezetek továbbképzéseket az oktatási színvonal egységesítése érdekében.

3. Összefoglalás

A 2016/17-es tanévtől létrejövő új középfokú oktatási intézmény – a szakgimnázium – megjelenése, valamint a legutóbb, és még jelenleg is érvényben lévő 2012-es OKJ-s struktúra működési tapasztalatai szükségessé tették azokat a változtatásokat, amelyek az új, 2016-os OKJ rendszerben jelennek meg. Ezek a változások a logisztikai szakoktatás tekintetében is érvényesülnek. A legfőbb változást az jelenti, hogy összevonásra került az eddig külön kezelt logisztikai ügyintéző és szállítmányozási ügyintéző szakképesítés, és rész szakképesítésként az eddig is meglévő „Raktáros” mellett megjelent a „Raktárvezető” is. A szakgimnáziumi képzésben alapképzésként a tanulók választhatnak a „Vállalkozási ügyintéző” vagy a „Vámügyintéző és Pénzügyi ügyintéző” szakmák között. Ezek ismeretanyagának elsajátításáról az érettségi vizsga során kell számot adni.

4. Hivatkozott jogszabályok

- (1) A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- (2) A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény,
- (3) 1040/2015 (II.10.) korm. határozat a “Szakképzés a gazdaság szolgálatában” koncepcióról (4) Az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet,
- (5) Az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Kormányrendelet,
- (6) 27/2012. (VIII. 27.) NGM rendelet a nemzetgazdasági miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről